

Степан Гончар

УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК

НОВЫЙ САМОУЧИТЕЛЬ

Издательство АСТ
Москва

УДК 811.161.2(075.4)
ББК 81.2Укр-9
Г65

Гончар, Степан.

Г65 Украинский язык. Новый самоучитель / С. Гончар. —
Москва : Издательство АСТ, 2024. — 384 с.

ISBN 978-5-17-161097-5 (Эксклюзивный самоучитель)

ISBN 978-5-17-161088-3 (Иностранный язык с легкостью)

Степан Гончар — автор справочных и учебных пособий по украинскому языку.

Данный самоучитель поможет читателям выучить украинский язык на начальном уровне, постепенно осваивая самое необходимое. В этой книге вы найдете основные грамматические темы, полезную лексику для практики разговорной речи, упражнения для тренировки и ответы к ним в конце издания. Особенностью самоучителя является наличие украинско-русского и русско-украинского словарей, которые облегчат процесс изучения и помогут перевести незнакомые слова.

Издание предназначено для всех, кто начинает учить украинский язык.

УДК811.161.2(075.4)
ББК 81.2Укр-9

ISBN 978-5-17-161097-5
(Эксклюзивный самоучитель)
ISBN 978-5-17-161088-3
(Иностранный язык с лёгкостью)

© Гончар С., 2024
© ООО «Издательство АСТ», 2024

Урок 1

Алфавит

В основе украинской письменности лежит кириллический алфавит с добавлением букв **Є, Іг, Іі, Їі**. Таким образом, фактически современный украинский алфавит состоит из 33 букв. По сравнению с русским языком, в украинском не используются буквы **Ёё, Ъ, ы, Ээ**.

УКРАИНСКИЙ АЛФАВИТ УКРАЇНСЬКА АБЕТКА			
		Название	Произношение
А	а	а	[а]
Б	б	б	[б]
В	в	в	[в]
Г	г	г	[h]
Ґ	ґ	ге (ге з гачком)	[г]
Д	д	де	[д]
Е	е	е	[э]
Є	є	є	[e], [йэ]
Ж	ж	же	[ж]
З	з	зе	[з]

Продолжение таблицы

УКРАИНСКИЙ АЛФАВИТ УКРАЇНСЬКА АБЕТКА			
		Название	Произношение
И	и	и	[ы]
І	І	і	[и]
Ї	ї	ї	[йи]
К	к	ка	[к]
Л	л	ел	[л]
М	м	ем	[м]
Н	н	ен	[н]
О	о	о	[о]
П	п	пе	[п]
Р	р	ер	[р]
С	с	ес	[с]
Т	т	те	[т]
У	у	у	[у]
Ф	ф	еф	[ф]
Х	х	ха	[х]
Ц	ц	це	[ц]
Ч	ч	че	[ч]
Ш	ш	ша	[ш]
Щ	щ	ща	[щ], [шчь]

Окончание таблицы

УКРАИНСКИЙ АЛФАВИТ УКРАЇНСЬКА АБЕТКА			
		Название	Произношение
	ь	знак м'якшення	мягкий знак
Ю	ю	ю	[ю]
Я	я	я	[я]

Буква **Ґ** встречается редко: в основном, в заимствованных словах и славянизмах (грунт, геймер, гратіс (бесплатно), гава (ворона), ганок (крыльцо), газдыня (хозяин), газда (хозяйка), до густу (по вкусу), а также иногда факультативно в иностранных собственных именах (Гете, Гайдегер), топонимах (Горонда, Угля).

Аналогом твёрдого знака служит апостроф: в'юн, розв'язати (развязать).

Особенности украинского языка

➤ Наличие звательного падежа: Галю, Іване, Миколо, Петре, Марусю, Оксано.

➤ Инфинитив, оканчивающийся на -ти: читати [чытаты] (читать), нести (нести).

➤ Краткие формы прилагательных женского и среднего рода в именительном и винительном падежах: нова (новая), нову (новую), нове (новое), нові (новые).

➤ Наличие плюсквамперфекта: купував був (покупал).

➤ Окончания существительных мужского рода -ові/-еві в дательном падеже единственного числа: братові (брату), коневі (коню).

➤ Окончания творительного падежа -ою/-ею (а не -ой/-ей): водою (водой), землею [зэмлэю] (землём).

➤ Отсутствие мягкости согласных перед [e], [и]: великий [вэ-лыкый] (большой), несли [нэслы] (несли).

➤ Синтетическая форма будущего времени глаголов: битимеш [бытымэш] (будешь бить), купуватиму [купуватыму] (буду покупать).

➤ Сохранение звонкости согласных на конце слова: дуб [дуб] (дуб), ніж [ниж] (нож).

➤ Сохранение мягкости конечного [ц]: кінець [кинэць] (конец), палець [пáлэць] (палец).

Украинский язык — будучи одним из славянских языков, — для русскоязычного студента не представляется сложным: очень многие слова и фразы понятны без перевода, строить предложения и понимать написанное особого труда обычно не вызывает. Тем не менее, некоторые специфические особенности придают украинскому языку особое очарование, и учить его — одно удовольствие!

Учим новые слова

Дни недели

понеділок	понедельник
вівторок	вторник
середа	среда
четвер	четверг
п'ятниця	пятница
субота	суббота
неділя	воскресенье
тиждень	неделя

Окончание таблицы

день	день
у понеділок	в понедельник
у середу	в среду
кожен понеділок	каждый понедельник
робочий день	рабочий день
вихідний день	выходной день
на минулому тижні	на прошлой неделе
на наступному тижні	на следующей неделе
два рази на тиждень	два раза в неделю
вихідні	выходные

Посмотрите, как строятся украинские предложения: большинство слов вам будет понятно и без перевода, однако обратите внимание на те слова, смысл которых сразу не представляется понятным:

Який сьогодні день? — Какой сегодня день?

Сьогодні субота. — Сегодня суббота.

Скороговорки для тренировки произношения

1. Був собі цебер, та переполуцебрився на полуцебрента.
2. Жовтий жук купив жилет, джемпер, джинси та жакет.
3. Кричав Архип, Архип охрип, не треба Архипу кричати до хрипу.
4. У Кіндрата куртка короткувата.
5. Сів шпак на шпаківню, заспівав шпак півню:
6. «Ти не вмієш так, як я — так, як ти, не вмію я».

Упражнения

Упражнение 1.1

Прочитайте украинские слова:

защебетати, внуча, підборовий, смуток, хрестик, світлопис, кокцида, доїжджати, водолій, вар'яг, антологія, адаптація, друкар

Упражнение 1.2

Прочитайте слова и переведите:

вівторок, середа, неділя, субота, четвер, понеділок, п'ятниця

Упражнение 1.3

Переведите слова на украинский язык:

воскресенье, вторник, неделя, понедельник, пятница, среда, суббота, четверг

Упражнение 1.4

Как переводятся следующие словосочетания?

1. день народження
2. кінець тижня
3. на середу
4. з п'ятниці до неділі
5. у понеділок
6. неробочий день
7. по вівторках

Урок 2

Произношение букв и буквосочетаний

Ударение в украинских словах подвижное. Ударный слог произносится с напряжением; артикуляция безударных и ударных гласных совпадает. Безударные гласные не ослабляются и не редуцируются:

лаборато́рія — лаборатория, о́дяг — одежда, подару́нок — подарок, ка́са — касса.

Обратите внимание на произношение следующих украинских букв:

Буква	Звук	Примеры
и	[ы]	бути [бу́ты] («быть»)
і	[и]	міст [мист] («мост»)
ї	[йи]	їжак [йижак] («ёж»)
е	[е]	модельєр [модэ́льєр] («модельер»)
є	[э]	метр [мэ́тр] («метр»)
г	[h] (как в слове «Бог»)	готель [готэ́ль] («гостиница»)
г	[г]	газда [га́зда] («хозяйка»)

Буквосочетания **дж** и **дз** произносятся часто как один звук:
кинджал [кынджа́л] — кинжал
гедзь [гэдзь] — овод

Но на стыке частей слова буквосочетания **дж** и **дз** произносятся как два отдельных звука:

надзвичайний [надзвчáйный] — чрезвычайный

Наиболее распространённые слова с буквой **г**:

автобіографія, автограф, ага, агент, агрус (*крыжовник*), агрусівка, агрусівочка, агрусовий;

агу, агусі, аргат, аргонія;

бага, багари, байдиги, балагувати, балега, бардига, бега, бегар, бегарник, бегас, бегеря, бегечати, бегоніти, безгрунтий, безгрунтовний, безгрунтовно, белега, бигарь, бигасень, бігарь, бігос, буга, булега, бульбега;

вагаш, варга, варгуля, вегеря, вигвинтити, вигуляри;

гаджуга, гевгати, гергев, габелковий, габелок, габзувати, габлі, гав'ячий, гава (*ворона*), гавега, гавеня, гавзун, гавити (*быть невнимательным, нерасторопным*), гавра, гаврати, гагати, гаготати, гаджала, гаджалагати, гаджале, гадзуля, газда (*хозяйка*), газдинечка, газдинити, газдинька, газдиня, газдівка, газдівний, газдівство, газдівський, газдовитий, газдонька, газдування, газдувати, газдусьо, газдыня (*хозяйин*), гайда, гайдарь, гайдиця, гайдиця, гайдичка, гайдувати, гала, галаган, галамагати, галанки, галанці, галда, галера, галиця, галунок, гальон, гальонка, галуго, галяра, гамнути, гандж (*недостаток, нехватка*), ганджа, ганджовитий, ганджовитий (*с дефектом*), ганджувати (*находить в ком-л. недостаток*), ганджули, гандзолля, ганзур, ганок (*крыльцо*), ганя, гара, гаргала, гаргало, гаргара, гаргачки, гард, гардувати, гарита, гарлика, гарнага, гарований, гарувати, гатунок (*сорт*), гахуватися, гацик, гвалт (*громкий крик*), гвалтівний, гвалтівно, гвалтовне, гвалтовний, гвалтовно, гвалтувати (*громко кричат*), гвер, гвинт, гвинтик, гвир, гевгати, гегавка, гегадзи, гегання, гедзатися (*бегать, прыгать от укуса слепня*), гедзел, гедзень, гедзик, гедзилля, гедзкатися, гедзле, гедзунок, гедзь (*слепень*), гедкати, гедло, гезунд, геймер, гел, гелготати, гелготіти, гелевач, гелево, гелета, гелетя, гелка, гелкотати, гельгів, гелюх, гемзати, гензура, гер, гергавка, гергелиця, гергелі, гергера, гергетати, гергетня, гергечки, гергечник, гергіт, герготання, герготати (*гоготать*), гердан, герега, герлак, герлянка, герувати, гецатися, гзімс, гзітисся, гзівка, гзунс, гивт, гивтати, гивтнути, гигнути (*погибнуть, умереть*), гила, гилун,

гилькотіти, гипс, гиргачка, гирд, гирланка, гирлига, гирлига (*гирлига — длинная загнутая палка пастуха*), гирувати, гіб, гівгач, гірги, гіргожник, гіцкатися, глег, глегати, гледжати, глей (*загустевший вишнёвый сок*), глейт, гловень, глузи, гльог, гльогати, глюч, гля, гляг, гляганець, гляганий, глягати, глягушки, гніт (*фитиль*), гнип, говда, гогель-могель (гоголь-моголь), гога, гогози, гогозник, годло, голдувати, голка, гондзоль, гондзоляк, гондзоляка, гондзолячка, гонет, гонт, гонталя, гонтаниця, гонтар, гонтина, гонтовий, гонтя, горголя, горголястий, горсет, господа, господар, господарити, господарів, подарка, господарський, господинин, господиня, готка, готур, гохнути, грайцар, грамузляти, гранат, гранатовий, граса, грасувати (*выстругивать, расчищать, вытаптывать*), грата (*решётка*), гратіс (*бесплатно*), гратчастий (*решетчатый*), гратя, грацювати, грегорний, грейцар, греци, грече, гречність, гречний (*учтивый*), гречно, гринджоли, гринджолята (*низкие широкие сани*), грис, грівджати, грона, грос, грузло, грулина, грулисько, грульовина, груля, груляник, грулянка, грундаль, грундзюваний, грундзювати, грундзюватий, грунт, ґрунталя, ґрунтик, ґрунтівка, ґрунтовий, ґрунтовище, ґрунтовний, ґрунтувати(ся) (*основывать-ся; обосновывать*), ґрунь, ґрявчати, ґуґлюватий, ґуґля, ґуґолька, ґуджулай, ґуджулька, ґудз, ґудзик (пуговица), ґудзиковий, ґудзичок, ґудзола, ґуз, ґузва, ґузелець, ґузий, ґузулька, ґузуля, ґулати, ґулий, ґулька, ґуля (*шишка* (от удара), ґунадза, ґуральня, ґургула, ґургуля, ґуцьок, ґуш, ґушуватий;

джерга, джергати, джергіт, джерґотати, джерґотня, джерегеля, джиг, джигавка, джигели, джигиря, джигнути (*ужалить*), джигра, джигун (*бунтовщик*), джигуха, джоґан, джолгнути, джуґан, джуґля, дзиг, дзига (*игрушка-волчок*), дзигар, дзигарі (*часы*), дзигармайстер, дзигарний, дзигарок, дзигати, дзиглик (*табурет*), дзигликовий, дзигличок, дзигльований, дзиглятко, дзигнути (*жужжать*), до густу (*по вкусу*), доґа, доґедзгатися, доґлебати, дриґоннути, дриґ, дриґавка, дриґання, дриґати (*дрыгать*), дриґатися, дриґез, дриґнути, дриґулька, другар;

жоломиґа;

заґавити, заґавитися, заґавитися (*увлекшись чем-нибудь или задумавшись, проявить невнимание к кому, чему*), заґвалтувати, заґеготати, заґедзелити, заґедзкатися, заґелгати, заґервати,

загерготати, заґрундзьовувати, заґудзлити, зґарда, зґвалтувати, зґедзатися, зґігнути, зґлягатися, зґоя, зґрунтувати;

йолупега;

лагун, лега, легавий, легар, легедуватися, леґейда, леґінь, леґувати, леґурний, леґурно, ліґерка;

магель, магельниця, магельниця, маґільниця, маґеран, маґерка, маґіль, маґоль, маґлювати, маґро, маґура, мазгливий, мамалиґа, миґа, миґдалевий, миґдаль, миґза, миґла, миґлаш, миґлювати, моґуля, морґ, морґуля, морґулька;

наґвалтувати, наґрамузляти, наґунадзити, неґречний, неґречно, неґура;

обґрунтувати (*обосновать, подтверждать истинность, правильность*), органець;

перерумеґувати, поґаздувати, поґвалтувати, поґедзитися, поґерготати, поґрасувати, поґулати, подригати, подригувати, подригус, придзигльований, придзигльованка, проґавити (*упустить что-то, отвлекаясь, по рассеянности, неосторожности*), проґавитися, продавати фіґи-миґи (*бездельничать*), пугачі;

раґаш, раґеля, раґляк, ремиґати (*отрывивать*), ригівниця, ригувати (*плохо писать*), роґлик, розґедзгатися, розремеґатися;

саґан, саґанець, саґаник, саґанчик, сновигайло, сновигати;

угабнути, угвинтити, угогати, уґрундзьовувати, уґрунтувати, уджигнути (*ужалить*);

фаґівник, фиґель, фиґи-миґи (*сладости*), фиґлювати, фиґель, фурдиґати;

хвиґа, хвиґлювати, хвиґура, хвиґурно, хуґа, хурдиґа;

цуґа;

шварґотання, шварґотати, швиґар, шегеря, шмиґа, шпарґал, шпарґалля, шпарґи;

яґрост.

Читати по-українськи не складає особого труда; потрібно лише чітко проізоносити всі написані букви. Розуміти прочитане теж звичайно не викликає труднощів: багато слів схожі на відповідні російські терміни, хоча можуть звучати для російськомовного декількох країн. Тим не менше, засвоївши азбуку української мови, можна достатньо легко орієнтуватися в культурі такої цікавої країни, як Україна!

Учим новые слова

Месяцы

Название по-украински	Название по-русски	Происхождение названия
січень	январь	от слова «сікти» — <i>рассекать</i>
лютий	февраль	«лютий» — <i>сердитый, лютый</i>
березень	март	от названия дерева «береза», которая в марте зеленеет
квітень	апрель	от слова «квіти» — <i>цветы</i>
травень	май	от слова «трава»
червень	июнь	от прилагательного «червоний» (<i>красный</i>) — красными становятся фрукты и ягоды. По другой версии, от слова «черв'як» (<i>червяк</i>) — в это время собирают вредных гусениц и червяков
липень	июль	от названия дерева «липа», которая цветёт в июле
серпень	август	от слова «серп» (<i>август</i>) — время сбора урожая пшеницы
вересень	сентябрь	от слова «верес» (<i>вереск</i>)
жовтень	октябрь	от прилагательного «жовтий» (<i>жёлтый</i>) — листья на деревьях желтеют
листопад	ноябрь	в ноябре начинается листопад — листья падае
грудень	декабрь	земля замерзает, и образуются «грудки» (<i>бугры</i>)

в січні	в январе
на березень	к марту
до травня	до мая
в минулому місяці	в прошлом месяце
в цьому місяці	в этом месяце
в наступному місяці	в следующем месяце
місяць тому	месяц назад
щомісячний	ежемесячный
кожний місяць	каждый месяц
весь місяць	весь месяц
цілий місяць	целый месяц
через місяць	через месяц
через два місяці	через два месяца
два рази на місяць	два раза в месяц

Яке сьогодні число? — Какое сегодня число?

Сьогодні ... — Сегодня ...

15 червня — 15-го июня

Я народився 11 травня. — Я родился 11 мая.

Скороговорки для тренировки произношения

1. Побачив вовк козу, забув про грозу.
2. Лежить п'ять п'ятаків, на кожному п'ятаку ще по п'ятаку.
3. Водовоз віз воду з водопроводу.
4. Їла Марина малину.
5. Бабин біб розцвів у дощ — буде бабі біб у борщ.

Упражнения

Упражнение 2.1

Прочитайте слова, запомните перевод:

брати — брать
вітер — ветер
добрий — хороший
їхати — ехать
кіт — кот
лінивий — ленивый
людина — человек
м'яч — мяч
ні — нет
писати — писать
сіль — соль
собака — собака
там — там
хотіти — хотеть
читати — читать
що — что

Упражнение 2.2

Прочитайте слова, попробуйте их перевести:

всесвіт, гавити, зав'язувати, могутній, заміжжя, іти, ім'я, фіги-миги, Масниця, приїжджати, сльоза, цуцик, шкіра, харч,